

Enrico Pirovino a la lavur.

FOTOS C. CADRUVI

Las duas plimas sura sper l'isch mesiran dus millimeters. Talas piculezzas na datti betg tar models industrials.

Enrico ed Irene Pirovino. Senza la dunna che fa la contabilitad e la spediziun na marschass la fatschenta betg uschè bain.

Il Mecca per fans da models da la Retica

L'atelier ad Igis fabritgescha spezialitads luxuriosas

DA CLAUDIA CADRUVI / ANR

■ Sisum il vitg dad Igis ha Enrico Pirovino ses atelier, nua ch'el fabritgescha models da tren e da staziuns da la Viafier retica. Clientella da lunsch e dama-naivel pelegrinescha tar el. I n'è betg uschè simpel da chattar la chasa. Forsa ston ins far duas u trais rundas en il quartier fin ch'ins vesa la tavla da l'atelier. Ma quai na fetschia nagut, di Pirovino. «Quels che vulan vegnir tar mai na dattan betg si e fan era set giadas la runda per chattar mia chasa.»

Tar Pirovino vegnan fans incharnads che s'interesschan cun ardur per la Viafier retica. Els tschertgan models ch'i na dat betg da cumprar en stizuns. Questa clientella fa stim dal minissim detagl ed è pronta da metter sin maisa pliras notas da tschient per in tren u ina da milli per ina gronda staziun u in viaduct.

Retschertgas istoricas

Radund 40 pertschient dals clients vegnan da l'exteriur. In dals pli passiuads deriva da l'Argentina. «La Retica è la viafier da las viafiers», explitgescha Pirovino la pas-

siun. Ses models han da far pauc cun ils termagls da Märklin. Sia clientella na veglia betg termagliar, era sch'ils trens stoppian sa chapescha marschar sco s'aida. Anzi, i giaja plitost per realisar in model che correspundia uschè exact sco pussaivel a l'original.

Pirovino è anc oz fascinà da sia lavur ed el fa schizunt retschertgas istoricas. Avant ch'el cumenza a dessignar ils plans per in vagun vul el savair tut davart sia tecnica e sia istorgia: Cura ha la Retica empustà il vagun? Nua e quants onns han ins duvrà el? Sch'el ha fatg ils plans, lascha Pirovino producir la tocca da messing d'in'entira ritscha da furniturs. Per las palletas da tren ha el in auter furnitur che per las pitschnas plimas. La tocca lutegia el sez ensemen. Suentar èsi da colurar ils trens e d'equipar els cun pitschnas figuras da passagiers.

Lentschatta haja el vendì fin 300 trens entaifer in onn. Ils ultims onns saja la fiera dada ensemen ed el vegnia forsà anc davent cun 50 tocs. Ins possia sa dumandar sche quai rendia insumma anc. Ma la produziun da trens saja per sia fatschenta er in pau ina dumonda da reputaziun.

Nagin plastic

Il 2000 ha Pirovino surpiglià la fatschenta d'in fabritgant da Cuiira che fascheva staziuns grischunas. El ha engrondì il sortiment ed en il fratemp èn las staziuns pli tschertgadas ch'ils trens. La clientella emposta las novas staziuns per part gia avant ch'ellas èn finidas.

Per bajegiar las staziuns suonda Pirovino il medem princip sco tar ils trens. Il material dal model sto correspunder uschè bain sco pussaivel al material da l'original. Perquai na chattan ins nagin plastic en ils fabritgats dad Igis. Ils mirs da las staziuns èn fatgs cun gip e paraids da lain èn tar il model medemamain da lain. «Ins vesa vi da mes models ch'i na sa tracta betg da plastic.»

Ina ulteriura sparta è l'elavuraziun da trens da la firma Bemo en Germania. Questa firma porscha il pli grond sortiment da models da la Retica. Ma blers detagls mancan e l'atelier da Pirovino perfecziunescha ils models. Las locomotivas vegnan elavuradas enfin ch'ellas vesan ora veglias e sco sch'ellas avessan si patina. I vegn aschuntà detagls u per exempel in crieo da naiv.

Tar la palletta da purschidas tutgan plinavant punts, portals da tunnel e manclims sco bauns per seser, automats da bigliets, chaschas da brevs u in chanaster da rument.

Esser ventiraivel e far qualidad

Per producir tut questa rauba ha Pirovino agid. Var tschintg persunas lavuran a chasa e resgian, colan, colureschan e lutieschan. Irene Pirovino procura per la spediziun e fa la contabilitad.

Pirovino lavura a temp parzial anc per la firma STAG a Maiavilla. Uschia vegnia el en l'aria frestga e vesia anc insatge auter. Quai saja ina schliaziun ideala – bun per el sez e perquai era per ses models. «Pertge sch'i va bain cun mai fatsch jau buna lavur ed i dat bels models», di Pirovino. Quai saja impurtant, pertge la finamira saja gea da porscher qualidad. «Cun lezza gudagnain nus noss paun da mintgadi.»

Dapli infurmaziuns: www.mbapiro.ch

L'emprim fatg models da bastiment

Enrico Pirovino è creschì si a Cuiira. Gia d'uffant ha el survegni sia emprima viafier da model. Ma perquai ch'els Pirovino – ina famiglia cun quatter uffants – steva en ina abitaziun da quatter stanzas n'ha il mat betg pudì sviluppar quest hobi ed è sa spezialisà sin models da bastiments. Lezs avevan plaz sin la curuna da cudeschs.

Pir suenter l'emprendissadi sco electromecanist tar la Viafier retica ha in

collega ina giada fatg attent el ch'ins possia cumprar in «Messingbausatz» d'ina locomotiva a vapor da la Retica e Pirovino ha puspè gi gust da s'occupar da trens.

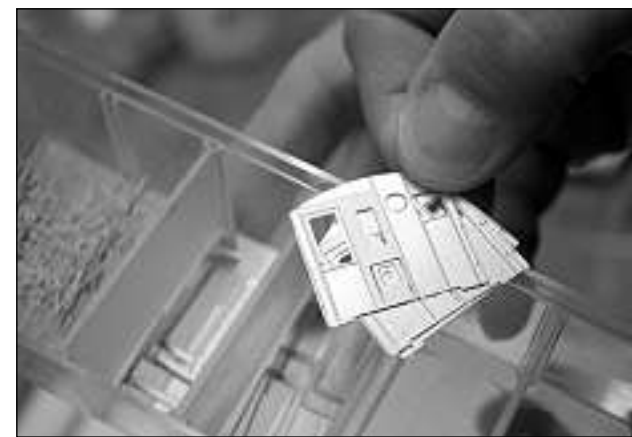
Per la firma Starrag è Pirovino i plirs onns sin montascha en l'exteriur. En sia valischa aveva el adina material per fabritgar models. Quai è stà l'occupaziun durant bleras fins d'emna en l'exteriur – fin ch'il hobi è daventà professiun.

La staziun da Wiesen vegn dumandada il pli savens. L'ura mesira 12 millimeters. I dat in model ch'è anc pli pitschen.

Tut sto constar: En il vagun da pli baud sesan sa chapescha passagiers che portan la moda da pli baud.

La tocca è uschè manidla.

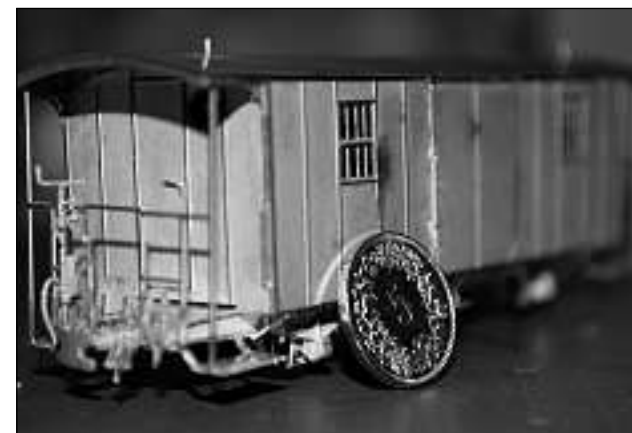
Da quest model è Pirovino fitg losch. El ha lavurà or mintga detagl.

Dapi il 2000 fabritgescha Pirovino era models da staziun, sco quest qua da Mustér.

Da 1913 fin 1959 sin las rodaias grischunas.

Ils trens da Pirovino èn da messing.